

Nr 68.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående hyresbidrag åt den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl.; given Stockholms slott den 12 februari 1915.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att till hyresbidrag åt den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl. anvisa på extra stat för år 1916 ett anslag av 5,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
 Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Westman anförde:

Hyresbidrag
 åt den med
 drottning
 Sofias stiftelse
 förenade
 vårdanstalten
 för blinda
 dövs: umma
 och blinda
 sinnesslöa
 m. fl.

Under åttonde huvudtiteln, punkten 163, i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition om ökat understöd till den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl., beräkna för ändamålet på extra stat för år 1916 ett anslag av 5,000 kronor. I det vid statsverkspropositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1915 omförmälde jag, att ifrågavarande ärende torde behöva någon ytterligare beredning, innan förslag i detsamma förelades riksdagen. Sedan denna beredning numera kommit till stånd, anhåller jag att ånyo få anmäla ärendet.

Innan jag närmare ingår på den föreliggande frågan, torde jag böra omförmåla, vilka understöd av statsmedel för närvarande utgå till ifrågasvarande anstalt.

Enligt beslut av 1908 års riksdag och kungl. brev den 13 juni samma år äger anstalten uppbära ett årligt understöd av 500 kronor för varje vid årets början i anstalten — i skola eller arbetshem — intagen blind dövstum elev, som är mottaglig för undervisning. Vidare åtnjuter anstalten, likaledes på grund av beslut vid 1908 års riksdag och i enlighet med kungörelse i ämnet den 13 juni 1908, ett understöd av högst 125 kronor för lästermin för varje i anstaltens skolhem vid terminens början intagen blind sinnesslö elev, som i anstalten njuter underhåll. Jämlikt 1914 års senare riksdags beslut äger anstalten därjämte från och med år 1915 åtnjuta ett årligt understöd av högst 250 kronor för varje i anstaltens arbetshem intagen blind sinnesslö elev, och slutligen utgår till anstalten, jämlikt beslut av 1904 års riksdag och kungörelse i ämnet den 31 december 1904, ett årligt belopp av högst 250 kronor för varje under året å asyl vårdad obildbar sinnesslö.

För år 1914 har anstalten för nu nämnda kategorier av skyddslingar uppburit sammanlagt 33,725 kronor, därav 12,725 kronor för blinda sinnesslöa, 8,000 kronor för blinda dövstamma och 13,000 kronor för obildbara sinnesslöa.

Jag tillåter mig vidare erinra därom, att den verksamhet, som utövas av nämnda stiftelse, framdeles kommer att övertagas av staten. På framställning av Kungl. Maj:t beslöt nämligen 1914 års senare riksdag, att för anordnande genom statens försorg av nödig anstaltsvård för blinda med komplicerat lyte skulle upprättas en för ändamålet erforderlig vårdanstalt, samt beviljade för uppförande av därför behövlige byggnader med tillhörande anläggningar å ett av Lunds stad erbjudet tomtområde ett anslag av 521,000 kronor, varav på extra stat för år 1915 anvisades ett belopp av 150,000 kronor. Därjämte bemyndigades Kungl. Maj:t att vid den tid, då den föreslagna statsanstalten trädde i verksamhet, för statsverkets räkning övertaga drottning Sofias stiftelses och den till denna stiftelse anknutna vårdanstaltens dåvarande tillgångar under utfästelse å statens vägnar om fullgörande av de särskilda villkor och förbehåll, som innehölls i stiftelsens reglemente eller eljest kunde vara fästade vid sagda tillgångar eller särskilda delar därav.

Såsom jag yttrade i mitt anförande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1915, är det emellertid avsett, att av det för år 1915 anvisade beloppet till uppförande av för anstalten behövlige byggnader m. m. endast en mindre del, förslagsvis beräknad till

10,000 kronor, skulle under sagda år tagas i anspråk, nämligen till vissa förberedande åtgärder för byggnadsarbetets utförande. Återstående 140,000 kronor skulle reserveras för arbetets fortsatta bedrivande, när förhållandena ansåges sådant medgiva.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 januari 1915 hava föreskrifter meddelats rörande vissa förberedande åtgärder för byggnadsarbetets igångsättande. Därvid uppdrogs åt överintendentsämbetet att i samråd med högst tre särskilda sakkunniga, vilka chefen för ecklesiastikdepartementet skulle äga utse, *dels*, efter förhandlingar med vederbörande lokala myndigheter, före utgången av september 1915 till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande begränsningen av det tomtområde, som borde tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål, och skulle detta förslag åtföljas av karta över området och plan till byggnadernas förläggande å detsamma, *dels ock* låta upprätta och till Kungl. Maj:t överlämna fullständiga ritningar till berörda byggnader jämte tillhörande kostnadsförslag.

I skrivelse den 14 december 1914 har nu styrelsen för drottning Sofias stiftelse anhållit, att proposition måtte avlätas till riksdagen om anvisande, närmast för år 1916, av ett särskilt hyresbidrag för anstalten till belopp av 5,000 kronor.

Till stöd för denna sin anhållan har styrelsen anfört:

Sedan riksdagen beslutat, att staten skulle övertaga drottning Sofias stiftelse och att anstalten skulle förflyttas till staden Lund, så snart de erforderliga byggnaderna där hunnit uppföras, samt för detta ändamål beviljat ett anslag å 521,000 kronor, hade nämnda anstalt, vars fortbestånd mer än en gång varit hotad, beretts en tryggad existens för framtiden.

Under övergångstiden, innan staten övertog anstalten, komme emellertid de ekonomiska svårigheterna att för anstalten kännas allt mer och mer tryckande, i synnerhet som på grund av de oroliga politiska förhållandena priset på kol och livsförnödenheter i allmänhet stegrats i oroväckande grad. Icke nog härmed, utan anstalten måste vara beredd på att hyrorna för dess lokaler, vilkas alla kontrakt utginge åren 1915 och 1916, sannolikt komme att betydligt höjas på grund av den i Vänersborg rådande bostadsbristen. Särskild och ytterlig svårighet uppstode därigenom, att anstalten, som genom enskild persons välvilja under åren 1913 och 1914 åtnjutit ett årligt hyresbidrag av 5,000 kronor, vilket utfölle jämväl år 1915, efter sistnämnda tidpunkt icke vidare hade att påräkna detta bidrag.

Anstalten hade visserligen, till följd av riksdagens välvilliga beslut om höjning av årsbidraget åt arbetshem för sinnesslöa, att emotse en viss ökning i inkomst från och med år 1915, men denna förhöjning, som kommit till stånd därför att bidraget hittills varit otillräckligt och som, vad drottning Sofias stiftelse beträffade, möjligen komme att uppgå till 1,200 kronor, bleve mer än väl behövlig för täckande av allmänna löpande driftkostnader.

Det vore emellertid det alltjämt stigande hyresbeloppet — år 1914 uppgående till ej mindre än 7,3.0 kronor — som utgjorde det väsentliga bekymret.

I en tid som den närvarande, då den enskilda offervilligheten så strängt anlätades, vore det icke tänkbart att genom bidrag av enskilda personer kunna fylla anstaltens behov av medel till hyror. Under åren 1912—1914 hade anstalten haft glädjen mottaga som gåvor sammanlagt 21,376 kronor 59 öre, därav år 1912 2,208 kronor, år 1913 9,365 kronor 59 öre och år 1914 9,803 kronor. Dessa gåvor hade också varit nödvändiga för uppehållande av anstaltens verksamhet, vilket styrelsen ansåge framgå av vid dess skrivelse fogade räkenskaps-sammandrag för åren 1912 och 1913. Hyrorna under åren 1912—1914 hade uppgått till sammanlagt 17,160 kronor, därav år 1912 3,611 kronor 25 öre, år 1913 6,198 kronor 75 öre och år 1914 7,350 kronor. Av omfördälda gåvobidrag vore visserligen en del att även framgent påräkna, men det särskilda hyresbidrag av 5,000 kronor om året, som givits anstalten för åren 1913—1915, upphörde, såsom redan nämnts, med sistnämnda år.

Då sagda bidrag beviljats, hade därmed avsetts att betrygga anstaltens tillvaro intill den tidpunkt, då densamma kunde bliva övertagen av staten. Man hade då förutsatt, att denna tidpunkt skulle kunna sammanfalla med 1915 års utgång. Denna förutsättning hade emellertid icke visat sig hållbar. Dels hade propositionen i ämnet kommit att avlätas till en senare riksdag, än som från början beräknats, dels vore ju möjligt, att verkställigheten av statsmakternas beslut i anstaltens byggnadsfråga och därmed statsverkets övertagande av anstalten kunde komma att till följd av de rådande förhållandena än ytterligare något fördröjas. Men anstaltens verksamhet borde givetvis i dess nu vunna omfattning uppehållas, intill dess den kunde överkomma i statens hand. Och härtill krävdes med nödvändighet särskilt understöd utöver de medel, som kunde beräknas under övergångstiden stå anstalten till buds.

Då det redan beslutats, att staten skulle övertaga anstalten, torde det kunna med fog ifrågasättas, att staten här trädde hjälpande emellan, och anstaltens styrelse vågade fördenskull hemställa, att Kungl. Maj:tt måtte till riksdagen avlåta proposition om anvisande för den tid, som kunde förflyta, till dess anstalten komme att av statsverket övertagas, av ett särskilt årligt anslag i form av hyresbidrag.

I fråga om storleken av ett dylikt anslag läte sig givetvis någon exakt beräkning icke uppställa, men med särskild hänsyn därtill, att anstalten under de senare åren kunnat, väsentligen med hjälp av enskilda gåvor, verkställa anskaffning i någorlunda fullständig omfattning av behövliga utredningspersedlar, trodde sig styrelsen kunna hoppas, att om statens hyresbidrag bestämdes till samma belopp som det bidrag för sagda ändamål, vilket för åren 1913—1915 skänkts av enskild person — eller 5,000 kronor — detta belopp skulle bliva tillräckligt. Styrelsen anhölle fördenskull, att sagda belopp måtte, närmast för år 1916, såsom särskilt hyresbidrag av statsmedel för anstalten utverkas.

Vid styrelsens skrivelse voro, såsom redan är antytt, fogade sammandrag av dels skolans och arbetshemmets, dels asylernas räkenskaper för åren 1912 och 1913. Till fullständigande av de sålunda lämnade uppgifterna hava sedermera införskaffats motsvarande räkenskaps-sammandrag för år 1914. Sistnämnda sammandrag torde jag här få återgiva.

1) Skolan och arbetshemmet.

Behållning vid årets början å årsräkningen kronor 43:42

Inkomster:

Statsanslag ¹	>	14 250:—
Anslag av landsting och bidrag ur »Malmö barnhusfond»	>	17.100:—
Statsbidrag till stipendium åt 2 lärarinnor.....	>	800:—
Gåvor och bidrag från »Föreningen för vård av vuxna blinda»	>	9,813:—
Räntemedel m. m.	>	187:95
Kontant lån ur arbetsfonderna	>	3,339:—
Försäljning av å anstalten förfärdigade arbeten	>	858:69
Avgifter för de blinda bildbara sinnesslöa från kommuner och en- skilda.....	>	12 600:01
Av asylens återbetalt lån.....	>	1.875:—

Summa kronor 60,867:07

Utgifter:

Avlöningar (inberäknat läkararvode)	kronor	17.184:28
Utspisning (= inköp av födoämnen)	>	17.998:67
Linne-, gång- och sängkläder	>	2,575:61
Uppvärmning och belysning	>	4,583:81
Medicin och annat, som hör till sjukvården (utom läkararvode)	>	374:37
Tvätt och renhållning	>	2.125:17
Arbetsmaterialier	>	1,619:98
Undervisningsmateriell (årskostnader, som icke balanseras, samt av- skrivning å förut inköpt materiell)	>	135:78
Inventarier (årskostnader, som icke balanseras, samt avskrivning å förut inköpta inventarier)	>	2,493:44
Brandförsäkringsavgifter och skatter	>	80:64
Stipendier till 2 lärarinnor	>	800:—
Hyror	>	4,250:—
Kontant lån till asylens.....	>	950:—
Porto och telefonavgifter.....	>	663:09
Insatt å gåvo- och arbetsfonderna.....	>	1,348:69
Diverse	>	3,659:57
Behållning vid årets slut å årsräkningen.....	>	23:97

Summa kronor 60,867:07

2) Asylerna.

Behållning vid årets början å årsräkningen kronor 6,188:31

Inkomster:

Statsanslag ¹	>	14.000:—
Anslag av landsting eller stadsfullmäktige	>	5 740:75

Transport kronor 25,929:06

¹ Under året influtet belopp.

	Transport kronor	25,929: 06
Anslag av annan myndighet eller korporation	»	7,205: —
Kontant lån av skolan	»	950: —
Räntemedel	»	293: 87
Bidrag ur »Malmö barnhusfond»	»	700: —
Avgifter för de obildbara sinnesslöa från kommuner och enskilda ...	»	3.763: 33
	<u>Summa kronor</u>	<u>38,841: 26</u>

Utgifter:

Avlöningar (inberäknat läkararvode)	kronor	6,199: 87
Utspisning (= inköp av födoämnen)	»	11,317: 56
Linne-, gång- och sängkläder	»	2,636: 80
Uppvärmning och belysning	»	3,099: 61
Medicin och annat, som hör till sjukvården (utom läkararvode)	»	193: 19
Tvätt och renhållning	»	1,685: 32
Inventarier (årskostnader, som icke balanseras, samt avskrivning å förut inköpta inventarier)	»	619: 71
Brandförsäkringsavgifter	»	34: —
Porto och telefonavgifter	»	205: —
Hyror	»	3,100: —
Avbetalning å skulder till skolan	»	1,875: —
Inventariers reparationer	»	202: 19
Diverse	»	1,214: 06
Behållning vid årets slut å årsräkningen	»	6.458: 95
	<u>Summa kronor</u>	<u>38,841: 26</u>

Över den av stiftelsens styrelse gjorda framställningen hava yttranden inhämtats från medicinalstyrelsen, folkskolöverstyrelsen och statskontoret, vilka i ärendet avgivit underdåniga, respektive den 4, den 11 och den 22 januari 1915 dagtecknade utlåtanden. De båda förstnämnda myndigheterna hava tillstyrkt bifall till framställningen, och statskontoret har icke funnit anledning till någon erinran mot att det ifrågasatta anslaget askas hos riksdagen.

I den framställning angående anstaltsvård för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl., som år 1914 avläts till riksdagen, lämnades en ingående redogörelse för de tryckta ekonomiska förhållanden, varmed drottning Sofias stiftelse haft att kämpa för att kunna fullfölja sin så framgångsrikt bedrivna verksamhet att skänka nödig vård åt de abnormala, om vilka här är fråga. Nu har stiftelsens styrelse meddelat, att ett årligt bidrag till anstaltens drift å 5,000 kronor, vilket hittills lämnats av enskild person, icke vidare är att påräkna. Det torde då vara uppenbart, att ett motsvarande bidrag måste tillföras anstalten från annat håll, såframt dess verksamhet skall kunna i sin nuvarande omfattning upprätt-

Departement-
schefen.

hållas, och en inskränkning av denna verksamhet torde icke stå i överensstämmelse med det syfte, som föranlett riksdagens beslut om anordnande genom statens försorg av anstaltsvård för ifrågavarande grupper av abnormala. Icke heller synes det lämpligt, att kontinuiteten inom denna verksamhet i nämnvärd grad rubbas. Då nu det förut omförmälda hyresbidraget från enskild person upphör att utgå med år 1915 och då det väl knappast, sedan genom riksdagens beslut fastslagits, att vården av blinda dövstumma och blinda sinnesslöa samt närstående grupper av abnormala skall bliva en statens angelägenhet, kan vara anledning förvänta, att motsvarande belopp skall kunna på enskild väg uppbringas från annat håll, torde nödvändigheten bjuda, att staten här träder hjälpande emellan. Jag finner detta vara så mycket billigare, som vissa svårigheter för anstalten givetvis vållas därav, att genomförandet av riksdagens beslut angående statens omhändertagande av ifrågavarande anstaltsvård måst, såsom förhållandena numera gestaltat sig, för någon tid uppskjutas.

Under sådana omständigheter hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att till hyresbidrag åt den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl. anvisa på *extra stat* för år 1916 ett anslag av 5,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Christer d'Albedyhll.